

***STAGES OF FORMATION AND
DEVELOPMENT
OF THE ECONOMY OF INDEPENDENT
UKRAINE***

Monograph

*edited by Doctor of Economic, Professor,
Yu. Pasichnyk*

Verlag SWG imex GmbH
Nurnberg, Germany
2021

Verlag SWG imex GmbH

Recommended for publishing by Academy of Economic Science of Ukraine

Reviewers:

*Doctor of Economics, Professor Alekseev Ihor
Doctor of Economics, Doctor of Laws, Professor Pokataeva Olga
Doctor of Economics Sidelnikova Larysa*

Science editor: *Doctor of Economics, Professor Yu. Pasichnyk*

Pasichnyk Yu., Radchenko O., Sukach O. etc. (2021). ***Stages of Formation and Development of the Economy of Independent Ukraine***: Collective monograph [Ed. by Doctor of Economics Sciences, Prof. Yu. Pasichnyk]. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 472 p.

ISBN 978-3-9819288-9-9

The edition is aimed at academics, financial sector professionals, teachers, students and other stakeholders.

All materials are published in the edition of the authors. The authors are responsible for the originality, completeness and reliability of the submitted developments.

Collective of authors would like to thank the Academy of Economic Sciences of Ukraine for their support and the opportunity to participate in the collective monograph.

ISBN 978-3-9819288-9-9

© 2021 Verlag SWG imex GmbH
© 2021 Pasichnyk Yu., Radchenko O.,
Sukach O. and others.

BIBLIOGRAPHY

- Blishchuk Kateryna**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, associated professor of the Economics Department, Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine (4.3).
- Beldii Alona**, Postgraduate student of the Accounting and Taxation Department National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (5.4).
- Biletska Iryna**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of International Economics, Marketing and Management, Ivano-Frankivsk Educational and Scientific Institute of Management of WUNU (6.2).
- Cherkashyna Tetiana**, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Economic Theory and Economic Policy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (3.12).
- Doronina Olha**, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Management and Behavioral Economics, Vasyl' Stus Donetsk National University (3.10).
- Dotsenko Inna**, PhD, Associated Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance Khmelnytskyi National University (3.6).
- Fomina Tetiana**, PhD of Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Audit, Accounting and Taxation Central Ukrainian National Technical University (5.1).
- Gnylianska Lesia**, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and International Business, National University «Lviv Polytechnic», Lviv (3.7).
- Gobela Volodymyr V.**, Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer, Lviv State University of Internal Affairs (7.2).
- Gobela Volodymyr M.**, lecturer at the National Forestry University of Ukraine (7.2).
- Grinko Alla**, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Management, Business and Professional Communications, V.N. Karazin Kharkiv National University (3.8).
- Hnatkovych Oksana**, Doctor of Economics, Professor of the Department of Philosophy of Creativity, Lviv National University named by Ivan Franko (3.13).
- Hnydiuk Inna**, PhD in Economics, Associate Professor, Head of Finance Department, Vinnytsia Institute of Trade and Economics KNUTE (7.3).
- Hordienko Vladimir**, Ph.D. in Economics, Associate Professor, Department of State, Local and Corporate Finance, University of Customs and Finance (7.1).
- Hrynk Pavlo**, Doctor of Economics, Associate Professor of the Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (3.8).
- Hutsalenko Liubov**, D.Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (5.2).
- Kalashnyk Nadiia**, Professor of Regional Management and Local Self-Government Department Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine (4.1).
- Karpenko Andrii**, Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of Department of economics and customs National University "Zaporizhzhia Polytechnic" (3.10).
- Karpenko Natalia**, Candidate of Public Administration, Assistant Professor, Associate Professor of Department of economics and customs National University "Zaporizhzhia Polytechnic" (3.10).
- Khudoba Oleksandra**, Doctor of Science in Public Administration, Lviv Regional Institute for Public Administration (4.2).
- Kwilinski Aleksy**, Ph.D., DrHab (Economics), Professor of the London Academy of Science and Business (London, United Kingdom) (3.2).
- Lazarenko Dmytro**, Doctor of Economics, Professor, Director of the Slovyansk Educational and Scientific Institute of the State Tax University (3.9).
- Leontovych Sergey**, PhD in Economics, National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy (1.1).

- Lepetan Inna**, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Accounting Department, Vinnytsia National Agrarian University (5.5).
- Leshchenko Maryna**, PhD, Associate Professor, Department of International Economics and Business, Cherkasy State Technological University (1.6).
- Liashenko Viacheslav**, DrHab (Economics), Professor, Head of the Department of Regulatory Policy and Entrepreneurship Development, Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine (Kyiv) (3.2)
- Lozova Tamara**, doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Accounting and Finance Boryspil Institute of Municipal Management at MAUP (3.11).
- Medynska Tetyana**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Credit and Insurance, Lviv University of Trade and Economics (1.3).
- Melnichuk Oleksandr**, graduate student department of financial credit and tax policy National Science Center «Institute of Agrarian Economics» (1.1).
- Moldavan Lubov**, Doctor of Economics Sci., Professor Principal Researcher of the Department of the Forms and Methods of Management in the Agro-Food Complex, Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine (2.4).
- Nesterenko Valentyna**, Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv National Automobile and Highway University (5.3).
- Oliynyk Georgiy**, doctor of economics Associate, Professor of the Department of Management and Administration International University of Human Development "Ukraine" (3.11).
- Osadchuk Svitlana**, PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Economic and Financial Politics of the Odessa Regional Institute of Public Administration under the President of Ukraine (1.4).
- Osipova Larysa**, PhD (economic sciences), Associate Professor, Associate Professor of Economics and International Relations, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of KNUTE (3.14).
- Osmirko Inna**, Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic theory, Finance and Accounting, Kharkiv National Pedagogical University named after H.S. Skovoroda (5.3).
- Ovcharenko Diana**, student of economics faculty, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (5.2).
- Ovchinnikova Tetyana**, Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Administrative Support for Social and Cultural Affairs Separated Subdivision «Lviv Branch of the Kyiv National University of Culture and Arts» (3.5).
- Pasenko Vladyslav**, PhD, Associate Professor, Department of International Economics and Business, Cherkasy State Technological University (1.6).
- Pasichnyk Yurii**, Doctor of Economics, Professor, Leading researcher department of financial credit and tax policy, National Science Center «Institute of Agrarian Economics» (2.1).
- Pavlyuk Tatiana**, PhD (economic sciences), Associate Professor, Associate Professor of Economics and International Relations, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of KNUTE (3.14).
- Plotnikov Oleksiy**, Doctor of Economic Sciences, Professor, Honored Economist of Ukraine, Leading Researcher of the Sector of International Financial Research, Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine (3.4).
- Podolyan Oksana**, PhD, Department of Automation and Computer-Integrated Technologies, Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University (1.6).
- Polishchuk Victor**, Candidate of Geographical sciences, associated professor of Ecology, Natural and Mathematics sciences Department of Public Higher Educational Establishment "Vinnytsia Academy of Continuing Education" (1.2).
- Prokopenko Kateryna**, Ph.D. in Economics, Senior Researcher, Senior Researcher of Department of forms and methods of economic management in the agri-food complex Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine, Kyiv (2.2).

- Puhachenko Olha**, PhD of Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Audit, Accounting and Taxation Central Ukrainian National Technical University (5.1).
- Radchenko Oksana**, PhD in Economics, docent, Associate Professor, Leading researcher department of financial credit and tax policy National Science Center «Institute of Agrarian Economics» (1.1).
- Romanovska Yuliia**, PhD in Economics, Associate Professor of Finance Department, Vinnytsia Institute of Trade and Economics KNUTE (7.3).
- Rushchysyn Nadiya**, Doctor of Economics, Associate Professor the Department of Financial and Economic Security and Banking Business, Lviv University of Trade and Economics (1.3).
- Say Lesia**, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and International Business, National University «Lviv Polytechnic», Lviv (3.7).
- Shevchenko Nataliia**, Ph.D. in State Administration, Associate Professor, Associate Professor, Department of Public Administration and Custom Administration, University of Customs and Finance (7.1).
- Shubravska Olena**, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Forms and Methods of Management in the Agri-food Complex, Institute for Economics and Forecasting NAS of Ukraine (2.6).
- Smolinska Sofia**, Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Management, Lviv National University named by Ivan Franko (3.13).
- Smolinskyy Valentine**, Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Automation and Computer-Integrated Technologies of Lviv National Agrarian University (3.5).
- Soroka Rostyslav**, PhD, Assistant professor, Head of the Audit and Control Sector of the Education Office of the Department of Humanitarian Policy of the Lviv City Council (3.3).
- Svitlichna Viktoriya**, PhD of economic science, Associate professor of the Department of Tourism and Hospitality O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (6.1).
- Sukach Olena**, PhD in Economics, Dean of the Faculty of Economics and Management Rauf Ablyazov University East European, Ukraine (1.7).
- Trushkina Nataliia**, Ph.D. in Economics, Corresponding Member of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, Senior Research Fellow of the Department of Regulatory Policy and Entrepreneurship Development, Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine (Kyiv) (3.2).
- Udova Liudmyla**, PhD in Economics, Senior researcher, Senior Researcher of Department of forms and methods of economic management in the agri-food complex State Organization «Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine», Kyiv (2.5).
- Utkin Victor**, graduate student of the Institute of Industrial Economics of the National Academy of Sciences of Ukraine (3.9).
- Vasyl'yeva Olena**, PhD, Associate Professor, Dean of International Tourism and Economics Faculty of National University «Zaporizhzhia Polytechnic» (2.3).
- Zadvornyykh Serhii**, Philosophy doctor in economics, Manager of foreign economic activity Municipal institution «Institute of Drohobych» of Drohobych City Council (3.1).
- Zamkova Nataliia**, Doctor of Science (Philosophy), Professor, Director of Vinnytsia Institute of Trade and Economics KNUTE (7.3).
- Zayats Diana**, Ph.D in Public Administration, Associate Professor of Regional Management and Local Self-Governments Department, Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine (4.4).
- Zhuravlova Iryna**, Doctor of Economics, Professor, Head of Finance Department, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (1.5).

БІБЛІОГРАФІЯ

- Бельдій Альона Михайлівна**, аспірантка кафедри обліку та оподаткування Національного університету біоресурсів і природокористування України (*підрозділ 5.4*).
- Білицька Ірина Мирославівна**, доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту ЗУНУ (*підрозділ 6.2*).
- Бліщук Катерина Михайлівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (*підрозділ 4.3*).
- Васильсва Олена Олексіївна**, кандидат фізико-математичних наук, доцент, декан факультету міжнародного туризму та економіки Національного університету «Запорізька політехніка» (*підрозділ 2.3*).
- Гнаткович Оксана Дмитрівна**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри філософії творчості Львівського Національного університету імені Івана Франка (*підрозділ 3.13*).
- Гнидюк Інна Вікторівна**, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ (*підрозділ 7.3*).
- Гнилянська Леся Йосифівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів (*підрозділ 3.7*).
- Гобела Володимир Володимирович**, кандидат економічних наук, старший викладач Львівського державного університету внутрішніх справ (*підрозділ 7.2*).
- Гобела Володимир Миколайович**, викладач Національного лісотехнічного університету України (*підрозділ 7.2*).
- Гордієнко Володимир Олександрович**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державних, місцевих та корпоративних фінансів, Університет митної справи та фінансів (*підрозділ 7.1*).
- Гринько Павло Леонідович**, доктор економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та економічної теорії Харківського державного університету харчування та торгівлі (*підрозділ 3.8*).
- Гринько Алла Павлівна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, бізнесу та професійних комунікацій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (*підрозділ 3.8*).
- Гуцаленко Любов Василівна**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування Національного університету біоресурсів та природокористування України (*підрозділ 5.2*).
- Дороніна Ольга Анатоліївна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та поведінкової економіки Донецького національного університету імені Василя Стуса (*підрозділ 3.10*).
- Доценко Інна Олексіївна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Хмельницького національного університету (*підрозділ 3.6*).
- Журавльова Ірина Вікторівна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (*підрозділ 1.5*).
- Задворних Сергій Сергійович**, кандидат економічних наук, менеджер з питань зовнішньоекономічної діяльності КУ «Інститут міста Дрогобича» ДМР (*підрозділ 3.1*).
- Замкова Наталія Леонідівна**, доктор філософських наук, професор, директор Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ (*підрозділ 7.3*).
- Заяць Діана Дмитрівна**, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування, Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (*підрозділ 4.4*).

- Калашник Надія Сергіївна**, доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, (підрозділ 4.1).
- Карпенко Андрій Володимирович**, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та митної справи Національного університету «Запорізька політехніка» (підрозділ 3.10).
- Карпенко Наталя Миколаївна**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економіки та митної справи Національного університету «Запорізька політехніка» (підрозділ 3.10).
- Квілінський Олексій Станіславович**, доктор економічних наук, професор Лондонської академії науки і бізнесу (Лондон, Велика Британія) (підрозділ 3.2).
- Лазаренко Дмитро Олександрович**, доктор економічних наук, професор, Директор Слов'янського навчально-наукового інституту Державного податкового Університету (підрозділ 3.9).
- Леонтович Сергій Петрович**, кандидат економічних наук, Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ, Україна (підрозділ 1.1).
- Лепетан Інна Михайлівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку Вінницького національного аграрного університету (підрозділ 5.5).
- Лещенко Марина Миколаївна**, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та бізнесу Черкаського державного технологічного університету (підрозділ 1.6).
- Лозова Тамара Іллівна**, доктор економічних наук, доцент, завідувача кафедри «Обліку та фінансів» Бориспільського інституту муніципального менеджменту при МАУП (підрозділ 3.11).
- Ляшенко Вячеслав Іванович**, доктор економічних наук, професор, завідувач відділу проблем регуляторної політики і розвитку підприємництва Інституту економіки промисловості НАН України (м. Київ) (підрозділ 3.2).
- Мединська Тетяна Володимирівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, кредиту та страхування Львівського торговельно-економічного університету (підрозділ 1.3).
- Мельничук Олександр Олександрович**, аспірант відділу фінансово-кредитної та податкової політики Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна (підрозділ 1.1).
- Молдаван Любов Василівна**, доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу форм та методів господарювання в агропродовольчому комплексі. ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (підрозділ 2.4).
- Нестеренко Валентина Юрївна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (підрозділ 5.3).
- Овчаренко Діана Олегівна**, магістр економічного факультету Національного університету біоресурсів та природокористування України (підрозділ 5.2).
- Овчиннікова Тетяна Володимирівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного забезпечення соціокультурної сфери ВП «Львівська філія» Київського національного університету культури і мистецтв (підрозділ 3.5).
- Олійник Георгій Юрійович**, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри «Управління та адміністрування» Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (підрозділ 3.11).
- Осачук Світлана Вікторівна**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економічної та фінансової політики Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України (підрозділ 1.4).

- Осіпова Лариса Василівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ (підрозділ 3.14).
- Осьмірко Інна Володимирівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (підрозділ 5.3).
- Павлюк Тетяна Іванівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ (підрозділ 3.14).
- Пасенко Владислав Михайлович**, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та бізнесу Черкаського державного технологічного університету (підрозділ 1.6).
- Пасічник Юрій Васильович**, доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу фінансово-кредитної та податкової політики Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (підрозділ 2.1).
- Плотніков Олексій Віталійович**, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, провідний науковий співробітник сектору міжнародних фінансових досліджень ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (підрозділ 3.4).
- Подольан Оксана Миколаївна**, кандидат фізико-математичних наук, старший викладач кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (підрозділ 1.6).
- Поліщук Віктор Миколайович**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри екології, природничих та математичних наук Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (підрозділ 1.2).
- Прокопенко Катерина Олексіївна**, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», м. Київ (підрозділ 2.2).
- Пугаченко Ольга Борисівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування Центральноукраїнського національного технічного університету (підрозділ 5.1).
- Радченко Оксана Дмитрівна**, кандидат економічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу фінансово-кредитної та податкової політики Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна (підрозділ 1.1).
- Романовська Юлія Анатоліївна**, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ (підрозділ 7.3).
- Руцишин Надія Михайлівна**, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу Львівського торговельно-економічного університету (підрозділ 1.3).
- Сай Леся Петрівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів (підрозділ 3.7).
- Світлична Вікторія Юрївна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму і готельного господарства Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова (підрозділ 6.1).
- Смолінська Софія Дмитрівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового менеджменту Львівського Національного університету імені Івана Франка (підрозділ 3.13).
- Смолінський Валентин Броніславович**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій Львівського національного аграрного університету (підрозділ 3.5).

- Сорока Ростислав Степанович**, кандидат економічних наук, доцент, завідувач сектору аудиту та контролю управління освіти департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради (підрозділ 3.3).
- Сукач Олена Миколаївна**, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки і менеджменту Східноєвропейського університету імені Рауфа Аблязова, Україна (підрозділ 1.7).
- Трушкіна Наталія Валеріївна**, кандидат економічних наук, член-кореспондент АЕНУ, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики і розвитку підприємництва Інституту економіки промисловості НАН України (підрозділ 3.2).
- Удова Людмила Олегівна**, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (підрозділ 2.5).
- Уткін Віктор Павлович**, аспірант Інституту економіки промисловості НАН України (підрозділ 3.9).
- Фоміна Тетяна Володимирівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування Центральноукраїнського національного технічного університету (підрозділ 5.1).
- Худоба Олександра Василівна**, доктор наук з державного управління, доцент кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (підрозділ 4.2).
- Черкашина Тетяна Сергіївна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічної політики Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (підрозділ 3.12).
- Шеєченко Наталія Іванівна**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів (підрозділ 7.1).
- Шубравська Олена Василівна**, доктор економічних наук, професор, завідувач відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (підрозділ 2.6).

Рецензенти:

Алексєєв Ігор Валентинович

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри фінансів
Національного університету «Львівська політехніка»
академік Академії економічних наук України.

Покаєєва Ольга Вікторівна

доктор економічних наук, доктор юридичних наук, професор,
Перший проректор з науково-педагогічної та наукової роботи
Класичного приватного університету.

Сідельникова Лариса Петрівна

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Херсонського національного технічного університету.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	3
1.1 Analysis of the financial share of the national security of Ukraine	3
1.2 Європейський вектор розвитку фіскальної політики природоохоронного спрямування	14
1.3 Tax stimulate as a tool to intensify banking investment in Ukraine	26
1.4 Трансформація бюджетної системи України	35
1.5 Methodical approach to assessing the quality of enterprises capital structure.....	47
1.6 Вплив цифрових технологій на формування ланцюгів доданої вартості у сучасній економіці	57
1.7 Суспільні трансформації банківського сектора України: фінансово- маркетинговий підхід	66
РОЗДІЛ II РОЗВИТОК АПК ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	96
2.1 Консультативна рада при Міністерстві аграрної політики та продовольства України	96
2.2 Вплив агропродовольчої спеціалізації України на сталість світового продовольчого ринку.....	109
2.3 Аналіз факторів сталого розвитку аграрної сфери.....	118
2.4 Агроекологія у забезпеченні права людини на харчування.	134
2.5 Місце нішевих культур у диверсифікації сільськогосподарського виробництва малих господарств	148
2.6 Безкліткове утримання курей-несучок: актуальність для України	157
РОЗДІЛ III НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ВІД ПЕРЕБУДОВИ ДО СУЧАСНОСТІ	166
3.1 Die Ukraine in den Jahren der Unabhängigkeit: Entwicklung und Perspektive von Finanzen und Wirtschat im Überblick	166
3.2 Особливості розвитку транспортно-логістичної системи Німеччини в контексті збалансованого сталого розвитку	183
3.3 Причини, умови та наслідки легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму в Україні	193
3.4 Національна економіка України: кризовий розвиток	205
3.5 Проблеми інноваційного розвитку підприємств України в умовах світових інтеграційних процесів	213
3.6 Діагностика платоспроможності підприємств України в умовах забезпечення їх безпечного розвитку.....	221
3.7 Resource support of enterprises in the conditions of transformation processes in the economy	230
3.8 Управління знаннями як структурна основа інноваційного розвитку організацій в умовах цифрової економіки.....	239
3.9 Кластерні системи як пріоритет стратегій smart спеціалізацій бізнес структур сходу України	254
3.10 Smart Specialization and Cluster Interaction in the System of Strategic Management of the Regional Economy's Innovative Development	262
3.11 Цифровізація об'єктів нерухомого майна підприємства: інвентаризація, облік, формування єдиної бази даних та системи управління	274
3.12 Методологічні підходи до визначення рівня концентрації та монополізації галузевих ринків (на прикладі галузі морського транспорту України)	284
3.13 Проблематика жіночого підприємництва на сучасному етапі розвитку національної економіки	294
3.14 Вплив глобалізації на національний ринок праці	304

РОЗДІЛ IV СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	321
4.1 Territorial Development Management: Directions of Social Transformations.....	321
4.2 Territorial Development Management: Regional Aspects of Publicpolicy on Population Aging and Related Issues.....	328
4.3 Territory Development Management: Economic Aspects.....	338
4.4 Territorial Development Management: Local Identity Building as a Tool of The Community Capacity Development	346
РОЗДІЛ V ПРОЦЕСИ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	355
5.1 Внутрішній контроль порядку формування зареєстрованого (пайового) капіталу	355
5.2 Формування облікової політики необоротних активів в системі управління підприємством	364
5.3 Фінансово-економічна діяльність підприємства: напрямки підвищення ефективності, аналіз та облік.....	373
5.4 Траєкторія формування облікової політики нематеріальних активів підприємств	382
5.5 Екологічна безпека як запорука ефективної екологічної та облікової політики в управлінні аграрним бізнесом	390
РОЗДІЛ VI ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ ТА ТУРИЗМУ	404
6.1 Цифрові технології маркетингу туристичних підприємств: пошук оптимальних варіантів у складних умовах карантинних обмежень	404
6.2 Priorities and Institutional Support for Realization of the Potential of the Hospitality and Tourism Industry in Ukraine	413
РОЗДІЛ VII ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ: ВІД ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ДО СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.....	420
7.1 Парадигма державного управління структурною перебудовою промисловості.....	420
7.2 Особливості стратегічного планування екологізації.....	439
7.3 Механізм організації системи соціальних гарантій населення.....	448
BIBLIOGRAPHY.....	463
БІБЛІОГРАФІЯ	466

SCIENTIFIC PUBLICATION

***STAGES OF FORMATION AND DEVELOPMENT
OF THE ECONOMY OF INDEPENDENT UKRAINE***

monograph

Responsible for the edition: *Sukach O.*

© 2021 Pasichnyk Yu., Radchenko O., Sukach O. and others

Published by
Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany

ISBN 978-3-9819288-9-9

This is an open access articles under the CC BY license
(<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Good for printing d.d. 30.04.2021 year.
Format 60x84 1/8. Offset paper.
Convent. prin. sheet 25,88. Printing run 300 copies

WARNING

Without limitation, no part of this publication may be reproduced, stored, or introduced in any manner into any system either by mechanical, electronic, handwritten, or other means, without the prior permission of the authors.

Edited by the authors.

Recognition results will be entered in table. 10.

Table 10 – Recognizing the quality of the capital structure of AT "TURBOATOM"

Period, year	Range of values	Indicator level classification	Assessed confidence level
2017	0,35 < G < 0,45	«low quality»	0,2
		«average quality»	0,8
2018	0,45 ≤ G ≤ 0,55	«average quality»	1
2019	0,45 ≤ G ≤ 0,55	«average quality»	1

So we can conclude that in 2017 the company had a 20% “low quality” capital structure with confidence and 80% with an “average quality” capital structure. In 2018 and 2019, the capital structure was determined to be 100% of “average quality”.

The results obtained indicate that the company has a balanced capital structure management policy, which led to insignificant jumps in all indicators for the analyzed period (growth in 2018, slight decline in 2019). The quality of the capital structure can be defined as mediocre, which indicates the unencumbered reserves of the financial management of the enterprise. To bring the company to a growth trend, it is necessary to develop strategic measures for the formation of its own financial resources, which will allow the company to stabilize its financial position and put it on the path of financial growth.

1.6 Вплив цифрових технологій на формування ланцюгів доданої вартості у сучасній економіці

В сучасній економічній системі глобальні ланцюги доданої вартості (ГЛДВ) є вагомим чинником, який забезпечує якісне функціонування виробництва та міжнародної торгівлі як розвинутих країн, так і країн зі зростаючою економікою. Зростання важливості даних процесів пояснюється тим, що у сучасному світі масштаби економіки країни та зовнішньоекономічної діяльності вимірюються не тільки експортно-імпортними відносинами, але й створенням певного обсягу доданої вартості. Ланцюги доданої вартості (ЛДВ) – є своєрідною бізнес-моделлю, яка описує весь цикл створення товару чи послуги, всі ті етапи діяльності, на шляху до створення продукції. Особливістю є те, що такий ланцюг функціонує не тільки в межах певної корпорації, але й у складі глобального ланцюга, тобто у межах сотень корпорацій в системі міжнародних економічних відносин.

В зв'язку з тим, що одним з визначальних факторів, що впливає на формування тенденцій розвитку світової економіки є її цифровізація, особливої актуальності набувають питання дослідження впливу цифрових технологій на формування глобальних ланцюгів доданої вартості. Так, швидкі зміни у темпах та напрямках впровадження цифрових технологій ведуть до скорочення життєвого циклу продукту, перетворюють інновації та технології на ключове джерело конкурентної сили сучасних компаній. У

результаті, компанії вдаються до різних дій, тактик та стратегій щоб досягти високотехнологічного рівня як процесу виробництва, так і самого продукту, і, тим самим, підтримувати власну конкурентоспроможність. У результаті, зміни відбуваються протягом всього циклу створення продукту та формування доданої вартості, причому не лише у процесах виробництва та маркетингу, але в технологічних досягненнях, дослідженнях та розробках.

Особливості розвитку мереж та глобальних ланцюгів доданої вартості досліджували відомі науковці. Зокрема, Бусарева Т.Г.¹ та Зюзь Д.В.², досліджували функціонування мережевої економіки та яким чином вона може вплинути та змінити розвиток економіки в цілому, сутність та чинники розвитку економічної системи. Вплив глобальних ланцюгів доданої вартості на українську економіку, розвиток мережевої економіки у контексті глобалізаційних процесів були досліджені у працях Богдана Ю.Д.³ та Самойленко Л.Б.⁴ Дослідження Черкас Н.І.⁵ присвячені дослідженню концепції глобальних мереж та ланцюгів створення вартості. У дослідженнях іноземних науковців таких як: Л. Джонс, М. Деміркая, Е. Бетхман⁶ висвітлено поняття та підходи аналізу глобального ланцюга доданої вартості – розглянуто моделі ланцюга цінностей.

У роботі Л. Петер Роко, М. Опосунжу⁷ було досліджено ланцюг вартості та продуктивність в компаніях та підприємствах середнього масштабу, проте не у всіх галузях; автори Д. Кумар та П. Райєв⁸ розглянули ланцюги створення вартості як концептуальну основу; Мартін Дієтз⁹ дослідив розвиток бізнесу та ланцюгів створення вартості, ключові параметри управління ланцюгом створення вартості.

Водночас, при достатній кількості досліджень проведених різними науковцями, немає чіткого пояснення чи дійсно є змога у країн з різним

¹Бусарева Т.Г. Мережева економіка як нова форма розвитку економіки. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 4. С. 9-13.

²Зюзь Д.В. Сутність та чинники розвитку економічної системи. *Державне будівництво*. 2016. № 2. С. 1-12.

³Самойленко А.О., Богдан Ю.Д. Розвиток мережевої економіки у контексті глобалізаційних процесів. *Економічні науки. Економіка та держава*. 2019. № 10. С. 93-97.

⁴Самойленко Л.Б. Вплив глобальних ланцюгів доданої вартості на українську індустрію інформаційних технологій. *Ефективна економіка*. 2016. № 3. С. 1-5.

⁵Черкас Н.І. Концепції глобальних мереж та ланцюгів створення. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Держава та економіка*. 2018. № 3. С. 60-70.

⁶Lin Jones, Meryem Demirkaya, and Erika Bethmann Global Value Chain Analysis: Concepts and Approaches. *Journal of International Commerce and Economics*. 2019. P. 1-29.

⁷Lumi Peter Roko, Michael Isaac Opusunju Value Chain and Performance in Agro Allied Small and Medium Scale Enterprise in Sokoto State, Nigeria. *International Journal of Business and Social Research*. 2016. Volume 06. Issue 09. P. 8-19.

⁸Dilip Kumar Rajeev P.V. Value Chain: a conceptual framework. *International Journal of engineering and management sciences*. 2016. Vol.7 (1). P. 74-77.

⁹Martin Dietz, Senior Advisor Business Development and Value Chains Value Chain Governance that Benefits the Poor. *Helvetas, Swiss Intercooperation*. P. 1-15.

економічним становищем отримувати однакові можливості та переваги від участі у глобальних ланцюгах доданої вартості. Особливо важливо, на сьогодні, з'ясувати чи мають цифрові технології позитивний вплив на ланцюги доданої вартості; особливості економічного розвитку країн світу в процесі переходу до мережевого типу економіки, можливості України після залучення до глобальних ланцюгів доданої вартості під впливом цифровізації.

Глобальні ланцюги доданої вартості за останні 30 років прискорили економічне зростання та значно зменшили нерівності у економічному розвитку країн світу. Продуктивність та доходи країн зі зростаючою економікою зросли, після того, як вони приєдналися до ГЛДВ. А на відміну від стандартної торгівлі, ГЛДВ, як правило, передбачають довгострокові відносини компаній, що базуються на використанні сучасних інструментів економічної взаємодії. Це робить ГЛДВ потужним двигуном для зростання, адже вони представляють собою засіб передачі технологій.

Мережевий тип економіки значною мірою впливає на економічне зростання країн адже, вона має цілу низку особливостей. Так, мережевий тип економічної системи є відкритішим у порівнянні з іншими економічними системами; також постійний пошук нових можливостей, розвиток інновацій, новітніх технологій; мережевий тип економіки, безпосередньо впливає на розвиток ГЛДВ на відміну від інших типів економічних систем, адже безпосередньо впливає на процеси розробки та створення доданої вартості продуктів та послуг; що найважливіше, управління здійснюється через інформаційно-комунікаційні технології¹

Для координації виробничих блоків в ході економічного циклу потрібно передбачити, щоб всі елементи задіяні у процесі виробництва такі як: транспорт, телекомунікації та різні послуги виробників, бізнес послуги, фінансові послуги працювали злагоджено. На сьогодні, за рахунок цифрових технологій можна забезпечити довгострокову взаємодію між елементами виробничого процесу, що сприяє фрагментації та призводить до збільшення перерозподілу виробничих стадій через кордони. Варто відзначити, що у багатьох випадках послуги є кінцевою стадією глобальних ланцюгів доданої вартості. Адже компанії, що надають послуги, мають змогу безперешкодно постачати свої ресурси на міжнародному рівні. Наприклад, фінансові постачальники послуг передали свої аутсорсингові та офшорні послуги з управління інформаційними та аналітичними завданнями.

Зростання глобальних ланцюгів доданої вартості та їх цифровізація також приносить користь розвинутим економікам, які, як правило, концентруються на видах діяльності з високою доданою вартістю, таких як передові технології, фінансові послуги, складні виробничі компоненти, маркетинг та обслуговування. В той же час, країни, що розвиваються, отримують найбільше користі від можливостей які отримують завдяки

¹ Самойленко А.О., Богдан Ю.Д. Розвиток мережевої економіки у контексті глобалізаційних процесів. *Економічні науки. Економіка та держава*. 2019. № 10.С. 93-97.

залученню до ГЛДВ (адже вони отримують нові технології, інновації). Хоча ГЛДВ генерують загальний ріст за рахунок імпорту навичок та технологій, а також збільшення зайнятості, максимальні результати є також і в слаборозвинутих країнах. Це пов'язано з тим, що вони переходять від процесів із нижчою доданою вартістю до процесів із більшою доданою вартістю. Крім того, більше інвестицій в технології в таких економіках та збільшення баз знань дозволяють їм покращити власні позиції в ході участі у ГЛДВ.

Такі країни, як США, Великобританія, Франція та Німеччина, отримують на 50 % більше експорту від секторів послуг, в тому числі і технологічних та інформаційних. Так як валова додана вартість є тим показником, який певним чином демонструє рівень економічного розвитку країни, варто відзначити, що країни, які стають ефективними на етапі виробництва, можуть генерувати більшу загальну вартість та стати більш конкурентоспроможним, ніж на стадії простого постачання, в якій вони менш конкурентоспроможні. Зрештою, важливим індикатором є загальна вартість, яку може генерувати економічна діяльність у ланцюгу створення вартості.

В сучасних умовах глобального економічного розвитку очікується, що цифрова трансформація виробництва буде формувати різні виклики для виробничих систем, тобто для країн, що спеціалізуються на трудомісткій діяльності, де модернізація економіки досі була забезпечена прямими іноземними інвестиціями, завдяки досягнення більшого рівня економічної ефективності. Більше того, цифровізація виробництва може призвести до зміни географічної організації виробництва, наприклад, підштовхуючи власника ланцюга доданої вартості до переміщення виробництва назад у країну походження або ближче до кінцевих ринків. Наслідки можуть бути руйнівними для індустріальних економік, де виробництво доданої вартості значно залежить від розміщення виробництва, як ключового двигуна економічного зростання та модернізації.

Цифрова трансформація відкриває нові можливості для носіїв прямих іноземних інвестицій, що фінансують індустріальні економіки, збільшити наукоємність власних інвестицій та загальну частку технологій у світовій вартості. В результаті залежності від практики офшорингу існуючі виробничі підрозділи провідних компаній будуть модернізовані за допомогою передових технологій. Це дозволить досягти спеціалізації на більш високотехнологічних видах економічної діяльності¹.

Структура модернізації сучасних ланцюгів доданої вартості, зумовленої цифровою трансформацією, є певним віддзеркаленням глибоких змін у інтенсифікації сучасного виробництва. Особливо важливим є те, що моделі модернізації відрізняються між учасниками ланцюжка створення вартості, що є однією з причин виникнення глобальних нерівностей у цифровому розвитку між країнами. Очікується, що інтеграція цифрових технологій,

¹Andrea Szalavetz Digitalisation, automation and upgrading in global value chains – factory economy actors versus lead companies. *Hungarian academy of sciences*. 2019. P. 1-25.

таких як Інтернет, хмарні технології, адитивні технології (виробництво 3-Д об'єктів), штучний інтелект, аналіз великих даних та технології віртуалізації (створення штучного об'єкта чи середовища) у виробничих операціях, разом із цифровим переосмисленням бізнесу глибоко трансформують глобальну діяльність із додавання вартості та призводять до різних змін у показниках ефективності технологій. В цілому, цифрові рішення у виробництві покращують досконалість продукції та виробництва, підвищують продуктивність праці, сприяють оптимізації ресурсів, а також дозволяють досягти прийняття рішень на високо-обґрунтованому рівні (обґрунтоване даними) прийняття рішень.

Особливим наслідком впливу цифрових технологій на формування ГЛДВ є модернізація виробничого процесу на всіх його стадіях. Модернізація визначається як спеціалізація на додаткових операціях з додаванням вартості в рамках всього циклу ГЛДВ, на відміну від розширення обсягу та інтенсивності знань лише на окремих етапах, що відбувалось раніше. Модернізація може стосуватися (кращих) продуктів, (вдосконалених, більш ефективних) процесів, функцій вищої кваліфікації та / або переходу до (нових та технологічно більш досконалих) секторів або ланцюгів створення вартості. Все це напряму пов'язано з рівнем фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок у країнах світу. Адже, це напряму стимулює функціональне оновлення всіх етапів виробництва та постачання продуктів (рис. 1).

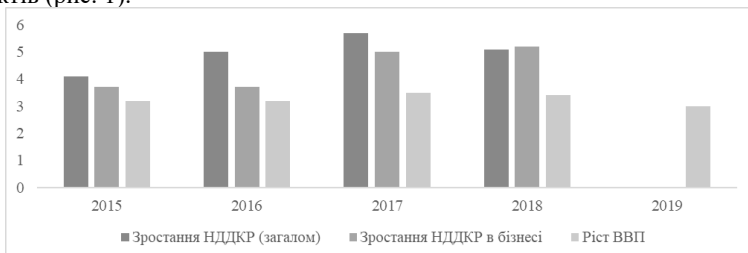

Рисунок 1 – Циклічні інвестиції в НДДКР (%), середньосвітові показники

Джерело: побудовано автором за даними¹

Цифрові технології підтримують не лише зусилля з модернізації продуктів провідних компаній, а й низку інших основних видів діяльності провідних компаній, таких як управління ланцюгами поставок та координація ланцюжка створення вартості, НДДКР та управління знаннями, залучення додаткових клієнтів та розвиток нового ринку.

Для окремих компаній участь у глобальних ланцюгах доданої вартості дає можливість отримати доступ до інформації, відкриття нових ринків та

¹WIPO: веб сайт. URL: https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII_2020_KeyFind_English_web.pdf

створення можливостей для навчання та отримання нових навичок. Цифрова трансформація ГЛДВ позитивно впливає на продуктивність, оскільки деякі частини виробництва передислоковуються з метою підвищення ефективності їх діяльності¹.

Для країн зі зростаючою економікою, що прагнуть ефективно влитися в глобальні ланцюги доданої вартості, можуть виникнути ряд труднощів, пов'язаних з просуванням вгору по ланцюгу створення вартості в ході переорієнтації до діяльності з вищою доданою вартістю, з огляду на відсутність ряду конкурентних переваг, що притаманні розвинутим країнам. Але виграш від участі у ГЛДВ країна, незалежно від рівня економічного розвитку, може бути на будь-якій стадії ланцюга створення вартості. Так як ланцюги поставок задіяні в переробці матеріалів, сировини, інформації в продукти та послуги, а також представляють собою послідовність процесів та інформації, варто відзначити найуспішніші компанії світу за показниками охоплення повного циклу виробництва та постачання продукції (табл. 1).

Таблиця 1 – Топ-15 компаній у глобальних ланцюгах поставок, 2019 р.

№ з/п	Назва компанії	№ з/п	Назва компанії	№ з/п	Назва компанії
1	Colgate-Palmolive	6	Intel	11	Schneider Electric
2	Inditex	7	HP Inc.	12	Diageo
3	Nestle	8	Johnson & Johnson	13	Alibaba
4	PepsiCo	9	Starbucks	14	Walmart
5	Cisco system	10	Nike	15	Loreal

Джерело: побудовано автором

Варто відзначити, що основна увага повинна бути зосереджена на загальній вартості, яку формують компанії, а не на частці доданої вартості, що формується всередині країни. Наприклад, у В'єтнамі частка внутрішньої доданої вартості в експорті впала з 64 % до 53 % у період між 2005 і 2016 роками, але в той же час загальний обсяг експортованої внутрішньої доданої вартості зріс практично в чотири рази, що зумовило економічних виграш країни в ході участі в ГЛДВ.

Серед країн світу слід виокремити 25 глобальних експортерів за внутрішньою часткою торгівлі з доданою вартістю, а саме (табл. 2): США, Китай, Німеччина, Японія, Франція, Великобританія, Нідерланди, Корея, Італія, Сінгапур, Канада, Росія, Іспанія, Бельгія, Індія, Швейцарія, Мексика, Саудівська Аравія, Австралія, Бразилія, Малайзія, Тайланд, Швеція.

Країни можуть брати участь у глобальних ланцюгах доданої вартості, здійснюючи зворотні або прямі зв'язки. Зворотні зв'язки створюються, коли одна країна використовує вихідні дані іншої країни для внутрішнього виробництва. Крім того, компанії в одній країні можуть отримувати ресурси із іншої країни, як за допомогою прямого, так і непрямого імпорту, тобто вхідні матеріали постачаються або місцевими філіями ТНК, або місцевими

¹Anna Ignatenko, Faezeh Raei, Borislava Mircheva Globalvalue Chains: What are the benefits and why do countries participate. *IMF Working Paper. International monetary fund* 2019. P. 1-30.

компаніями, які імпортують вхідні матеріали з інших країн. Можливість отримувати іноземні ресурси буде вигідна для компаній, якщо ресурси, необхідні для виробництва, або недоступні на місцевому рівні, або доступні, але є дефіцитними в деяких аспектах (наприклад, за кількістю, якістю та ціною).

Таблиця 2 – Додана вартість малих та середніх підприємств Європи (2014-2018) за факторними витратами

Країна	Валюта	2014	2016	2018
Австрія	Євро, млн.	20230,3	21893,8	20479,6
Бельгія	Євро млн.	20281,8	21191,7	19321,5
Чехія	Чеська корона, млн.	374770,0	399955,0	436853,0
Данія	Данська корона млн.	87110,8	101507,0	100596,0
Естонія	Євро млн.	1825,5	2027,3	2403,1
Фінляндія	Євро млн.	10301,7	10857,4	11384,2
Франція	Євро млн.	85888,5	88066,9	70200,1
Німеччина	Євро млн.	169840,0	180101,0	170998,0
Литва	Євро млн.	1371,4	1473,7	1611,2
Швейцарія	Швейцарський франк млн.	50402,0	47881,6	54080,2
Італія	Євро млн.	136012,0	146955,0	149646,0
Латвія	Євро млн.	1957,8	2199,9	2603,0
Польща	Польські злоті млн.	103670,0	113609,0	132309,0
Великобританія	Фунти стерлінги млн.	68209,2	71589,4	-

Джерело: побудовано автором за даними¹

Таким чином, глобальні ланцюги доданої вартості дають можливість організувати територіальну розосередженість виробництва у єдину цілісну систему для подальшого виробництва продукції. Головною метою участі у глобальних ланцюгах доданої вартості є досягнення системної ефективності на всіх стадіях виробничого циклу.

Інвестиції у найсучасніші технології виробництва додали гетерогенності (неоднорідності) виробничим системам компаній. Ці виробничі системи характеризувались співіснуванням технологій різних рівнів. Різні рішення в галузі інформаційних технологій (ІТ) контролювали окремі підсистеми та функціональну діяльність. Отже, інвестиції в цифрову трансформацію мали на меті досягти гармонізації різномірних систем ІТ-технологій та взаємозв'язку ІТ-програм, що підтримують різні напрямки операційної діяльності. Цифровий взаємозв'язок основної (виробничої) та допоміжної діяльності стає особливо актуальним, наприклад виробництво за допомогою технічного обслуговування та програмування або планування виробництва з управлінням запасів та логістики. Роботизація або автоматизація є набагато менш важливими з точки зору загальної якості та ефективності виробництва, ніж взаємозв'язок основної та допоміжної діяльності².

Цифрові технології підтримують не лише зусилля з модернізації

¹OECDStat: веб сайт. URL: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=67059>

²Andrea Szalavetz Digitalisation, automation and upgrading in global value chains – factory economy actors versus lead companies. *Hungarian academy of sciences*. 2019. P. 1-25.

продуктів провідних компаній, а й низку інших основних видів діяльності провідних компаній, таких як управління ланцюгами поставок та координація ланцюжка створення вартості, НДДКР та управління знаннями, залучення клієнтів та розвиток нового ринку. Оцифровка цієї діяльності дає змогу суттєво підвищити ефективність, отже, ці розробки можна називати модернізацією процесів (основних процесів провідних компаній). Європа досягла експлуатаційних запасів у 580 000 одиниць у 2019 році – плюс 7 % (рис. 2).

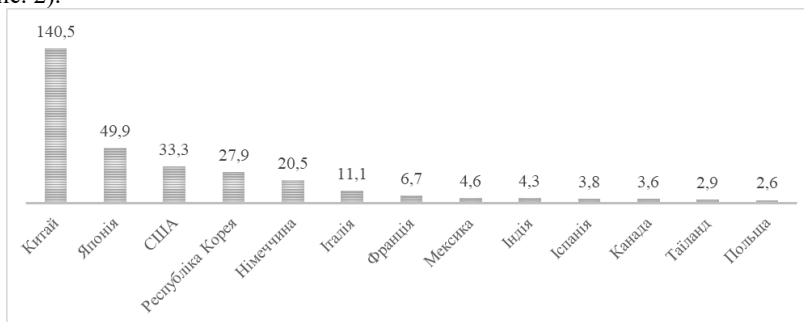

Рисунок 2 – Установки промислових роботів, 2019 р. (найбільші ринки), тис. одиниць
Джерело: побудовано автором за даними¹

Основним користувачем залишається Німеччина з операційним запасом близько 221500 одиниць. Продажі роботів показують диференційовану картину для найбільших ринків Євросоюзу: у Німеччині було встановлено близько 20 500 роботів. Це нижче рекордного 2018 року (мінус 23 %), але на тому ж рівні, що і 2014-2016. Зросли продажі у Франції (+ 15 %), Італії (+ 13 %); роботизація у Великобританії залишається на низькому рівні – нові установки сповільнились на 16 %. Найбільш автоматизованою країною Європи є Німеччина, яка займає 3 місце за даними показниками. Річний обсяг поставок та експлуатаційних запасів промислових роботів у 2016 році становив 36 % та 41 % відповідно від загального обсягу продажів роботів у Європі². У період з 2018 по 2020 рр. річна пропозиція в Німеччині продовжувала зростати щонайменше на 5 відсотків в середньому на рік через збільшення попиту на роботів у загальній промисловості та в автомобільній промисловості. Регіоналізація (коли в єдиному просторі існує сукупність конкуруючих сфер діяльності) глобальних ланцюгів доданої вартості може бути корисною для кількох країн (особливо для країн з низьким доходом – країни Африки, Південної Азії, адже їх економічний потенціал є приблизно

¹ OECDStat: веб сайт. URL: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=67059>

² IFR International Federation of robotics: веб сайт. URL: <https://ifr.org/ifr-press-releases/news/record-2.7-million-robots-work-in-factories-around-the-globe#:~:text=IFR%20Press%20Releases,units%20shipped%20globally%20in%202019.>

однаковим, близькі умови інфраструктури, що дозволяють таким країнам швидше інтегруватися в глобальні ланцюги доданої вартості)¹. Основні види діяльності можуть бути пов'язані наскрізно за допомогою цифрових технологій, щоб пришвидшити перехід від продажу до виробництва. Саме тому, країни все більше прагнуть до формування та утримання конкурентних переваг у сфері цифрових технологій. Станом на 2019 р. Сполучені Штати Америки визнані найбільш конкурентоспроможною цифрою країною у світі, найближчі позиції закріпилися за країнами Північної Європи (рис. 3).

Рисунок 3 – Рейтинг цифрової конкурентоспроможності на рівні країн Північної Європи, 2019 р.

Джерело: побудовано автором за даними²

Варто відзначити, що завдяки використанню цифрових технологій, сучасні компанії можуть інтенсифікувати власну виробничу діяльність за допомогою онлайн-активностей або за допомогою дистанційного керування та контролю виробництва на віддалених підрозділах. Такі компанії, як правило менше втрачають у періоди спаду, чи зокрема, пандемії. Звичайно, цифрова інфраструктура країни суттєво впливає на рівень, на якому компанії можуть вийти на ринок за рахунок інструментів діджиталізації. Так, компанії в країнах, що розвиваються, які мають слабшу цифрову інфраструктуру, мають менше можливостей для інтенсифікації власної ділової активності в он-лайн форматі, а отже, зазнають більших втрат, ніж їхні компанії конкуренти в багатших країнах. Четверта промислова революція та технічний прогрес в автоматизації та оцифруванні зробили економічно доцільним повторне планування деякої виробничої діяльності у промислових розвинених країнах³.

¹Digital value chains: веб сайт. URL: <http://storm81.com/strategy/digital-value-chain#:~:text=Digital%20transformation%20improves%20customer%20experience%20and%20business%20operations.&text=The%20Value%20Chain%20separates%20business,of%20a%20product%20or%20service>

²Countryleveldigital: веб сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/1042743/worldwide-digital-competitiveness-rankings-by-country/>

³Xiolan Fu Digital transformation of global value chains and sustainable post-pandemic recovery. *Transnational corporations*. 2020.Vol. 27. P. 157-167.

Таким чином, варто відзначити, що ГЛДВ в останні роки набули великого значення, допомагаючи країнам з різним рівнем економічного розвитку, а особливо країнам, що розвиваються, швидше інтегруватися в світову торгівлю і підвищити продуктивність праці. Хоча, як показала практика, країни з більш високим рівнем технологічного розвитку виграли від цього більше, ніж інші. Тобто, можна прогнозувати, що в найближчій перспективі буде відбуватися трансформація в глобальних ланцюжках доданої вартості, яка буде пов'язана з фрагментацією і географічною міграцією окремих елементів, технологічними особливостями ланцюжків і привабливістю територій для їх диверсифікації, пошуком більш стійких постачальників (Індустрія 4.0), переходом до платформних рішень, підвищенням контролю надланцюжком, в тому числі і за рахунок інструментарію цифрових технологій.

1.7 Суспільні трансформації банківського сектора України: фінансово-маркетинговий підхід

Чергова світова криза, яка викликана коронавірусною пандемією сформувала нові вимоги до учасників фінансового ринку щодо організації та ведення бізнесу, тим самим змінивши правила конкурентної боротьби. Не минула криза й банківський сектор, посиливши конкуренцію на вітчизняному ринку банківських послуг, при цьому відбулося зниження процентної маржі між ресурсами, що залучаються та розміщуються.

Ситуація, яка наразі спостерігається на фінансовому ринку, потребує переосмислення та вдосконалення існуючої практики роботи банківського сектора, розробки сучасного інструментарію стимулювання продажів банківських продуктів та надання послуг. Наразі, вагомого значення набувають і питання дослідження конкурентного середовища, з метою виявлення конкурентів та їхнього лідера, оцінки затребуваності певних видів банківських послуг та визначення пріоритетного сегмента ринку. На основі даних досліджень, фінансово-кредитні установи формують власну політику щодо набору інструментів, які будуть спрямовані на забезпечення стабільної діяльності у перспективі та дозволяти знизити рівень ризику установи¹.

Банківський сектор України, так само як і більшості країн світу, є найбільш динамічною складовою національної економіки. Саме фінансово-кредитні установи першими реагують на зміни зовнішнього середовища. За період незалежності України, система державного регулювання банківського сектора мала, як низку позитивних, так і негативних факторів. Адже, не

¹ Сукач О.М., Сиволап Ю.Ю. (2020) Маркетингові інструменти в системі управління банком. Економіка та суспільство: електронне фахове видання. Одеса. № 22. [Електронний ресурс] URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/101/96> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-44>